
Vervolging, berechting en magistratuur

Evaluatie van de dienstverlening binnen de bemiddeling in strafzaken. Dossierstudie uitgevoerd in het Ressort Hof van Beroep Gent

1. Inleiding

Tot voor kort werd de dienstverlening opgevat als voorwaarde voor het verval van de strafvordering in het kader van de bemiddeling in strafzaken. Bij Wet van 17 april 2002 (*B.S.* 7 mei 2002) werd de werkstraf ingevoerd als autonome straf in correctionele en politiezaken en werd de dienstverlening geschrapt als bemiddelingsmodaliteit en als probatievoorwaarde. De afschaffing van de dienstverlening kende evenwel geen onmiddellijke ingang. Dit zou ten vroegste op 1 december 2003 en ten laatste op 1 juni 2004 na inwerkingtreding van de wet gebeuren. Die overgangsperiode moet niet in de eerste plaats gezien worden als een overgangsmaatregel, maar wel als een evaluatieperiode die in de wet voorzien is. De toepassing van de dienstverlening binnen de bemiddeling in strafzaken is echter niet onderworpen aan een grondige evaluatie. Dit neemt niet weg dat de kogel al door de kerk is: het Koninklijk Besluit tot vaststelling van de datum van inwerkingtreding van sommige bepalingen van de Wet van 17 april 2002 tot invoering van de werkstraf als autonome straf in correctionele zaken en in politiezaken, kondigt aan dat per 1 mei 2004 de dienstverlening zal verdwijnen als bemiddelingsmodaliteit (*B.S.* 17 juli 2003).¹ Om dat euvel enigszins te verhelpen, werd op verzoek van het Hof van Beroep Gent de toepassing van de dienstverlening binnen het kader van de bemiddeling in strafzaken aan een analyse onderworpen.

2. Methodologische beperkingen, data en methoden

Het onderzoeksuniversum bestaat uit alle dossiers bemiddeling in strafzaken binnen het Res-

sort Hof van Beroep Gent waarin een dienstverlening wordt voorgesteld. Tot op heden is geen systematische database voorhanden die gevoerd wordt door de administratie bij de parketten. Dit impliceert dat een kwantitatieve verwerking van de aard van de zaken die in aanmerking komen voor een bemiddeling in strafzaken dient te gebeuren aan de hand van een grondige dossierstudie. Omdat geen uniform registratiesysteem voorhanden is, op basis waarvan een eenvoudige statistische analyse gevoerd kan worden, werd besloten de dossiers waarover we konden beschikken in dit onderzoek te screenen op een aantal belangrijke variabelen. Een databestand werd aangemaakt op basis van delictvariabelen en achtergrondvariabelen zoals leeftijd, geslacht en beroep. Tevens werd getracht uit de maatschappelijke enquête belangrijke persoonskenmerken te distilleren die te maken hebben met de thuissituatie, het gerechtelijke verleden, e.a. In de voorbereidende fase werd een codeboek opgesteld op basis van een eerste grondige lectuur van dossiers.

In de tijdspanne waarbinnen dit onderzoek liep, was het uiteraard onbegonnen werk om alle dossiers te screenen. Dit betekent dat aan de resultaten van de kwantitatieve verwerking enkele beperkingen verbonden zijn, die in acht dienen te worden genomen bij de interpretatie van de resultaten.

Vooreerst werd een selectie doorgevoerd in het aantal gerechtelijke arrondissementen. Het leek onbegonnen werk om binnen de tijdspanne alle dossiers binnen alle gerechtelijke arrondissementen grondig na te lezen. De gevonden resultaten zijn om verschillende redenen dan ook indicatief voor de werkelijke verdeling van de onderzochte kenmerken in de populatie. De grondhouding die in dit onderzoek aangehouden wordt, is dezelfde die men in elk kwantitatief onderzoek dient aan te nemen, met name dat de niet onderzochte dossiers in de arrondissementen die niet bij het onderzoek betrokken konden worden, mogelijk systematisch verschillen van die die wel bij het onderzoek betrokken werden. Dit impliceert dat de realiteit er dermate anders kan uitzien dan wat gesuggereerd wordt op basis van de eigen bevindingen. Slechts in het geval dat de ontbrekende dossiers toevallig verdeeld zouden zijn, zou de niet-opname van de ontbrekende dossiers geen enkel probleem opleveren. Toevalsfouten worden immers geacht elkaar op te heffen, waardoor er geen systematische bias

1. Dit K.B. moet wel nog bevestigd worden door de Wetgevende Kamers.

ontstaat. Het lijkt ons verstandig deze grondhouding aan te nemen, aangezien gerechtelijke arrondissementen drastisch verschillen in de aard en omvang van de (geregistreerde) criminaliteit waarmee zij geconfronteerd worden. Zo is bijvoorbeeld het effect van de niet-opname van het gerechtelijke arrondissement Brussel problematisch te noemen, aangezien dat arrondissement toch wel enorm veel dossiers te verwerken krijgt.

3. Analyse Ressort Hof van Beroep Gent: univariate analyse van de variabelen

De dossiers die in 2000, 2001 en 2002 op zitting kwamen in de gerechtelijke arrondissementen Gent, Kortrijk, Ieper, Dendermonde, Oudenaarde, Veurne en Ieper werden verwerkt in deze studie. In totaal werden 156 dossiers weerhouden voor de studie: 48 voor Ieper, 21 voor Brugge, 23 voor Dendermonde, 6 voor Gent, 19 voor Kortrijk, 32 voor Oudenaarde en tot slot 7 voor Veurne.

Op basis van de bestudeerde dossiers werden 15 variabelen geselecteerd die in de voorlichtingsrapporten/maatschappelijke enquêtes van de verschillende arrondissementen konden worden teruggevonden. Gezien dit onderzoek niet kan steunen op voorgaande Belgische wetenschappelijke studies, was de enige vereiste

om een variabele op te nemen het voorkomen ervan in de verschillende dossiers over de verschillende gerechtelijke arrondissementen. Hierna worden de geselecteerde variabelen toegelicht en wordt hun voorkomen aan de hand van tabellen verduidelijkt.

De eerste variabele is het *delicttype* (zie tabel 1). Voor deze variabele is een fijne categorisering aangewezen, wat echter buiten het bestek van deze verkennende analyse ligt. Toch werd getracht om voor de operationalisering van deze variabele een zo fijn mogelijke categorisering samen te stellen, met het oog op een vergelijkende analyse over aard en voorkomen van de delicttypes in de totale populatie van de dossiers dienstverlening. Daartoe werden de verschillende kwalificaties in de dossiers op basis van hun overeenkomstige kenmerken ingedeeld in veertien categorieën. Dit zal ons verder toelaten om eventuele relaties tussen delict en andere kenmerken zoals arrondissement, falen dossier e.a. te toetsen.

De verdeling van de verschillende delicttypes binnen de verschillende gerechtelijke arrondissementen kan worden weergegeven zoals in tabel 2.

De tweede variabele is het *geslacht* van de verdachte. Deze variabele leek ons interessant, aangezien er in de bestaande buitenlandse litera-

Tabel 1

	Groep	Aard overtreding (aantal)	Aantal
0	Vernieling van goederen	- Opzettelijke beschadiging (5) - Vandalisme (2) - Vernieling afsluiting (1)	8
1	Oplichting	- Misbruik van vertrouwen (2) - Oplichting (7) - Ongedekte cheque (1) - Afzetterij (1) - Bedrieglijk verbergen (1)	13
2	Opzettelijke slagen en verwonding	Opzettelijke slagen en verwonding	29
3	Valsheid in geschrifte	Valsheid in geschrifte	13
4	Brandstichting	Brandstichting	4
5	Schennis van goede zeden	Schennis van goede zeden	3
6	(Brom)fietsdiefstal	(Brom)fietsdiefstal	7
7	Loonbediendiefstal	Loonbediendiefstal	10
8	Diefstal	Diefstal	28
9	Diefstal met verzwarende omstandigheid (art. 467 e.v.)	Diefstal met verzwarende omstandigheid (art. 467 e.v.)	19
10	Winkeldiefstal	- Winkeldiefstal (4) - Winkeldiefstal met drugs (2)	6
11	Misdrijven tegen persoon	- Verkeersagressie (1) - Smaad (3) - Bedreiging (7)	11
12	Inbreuken op de Drugwetgeving	Inbreuken op de Drugwetgeving	2
13	Restcategorie	- Alcoholintoxicatie (1) - Verboden wapenbezit (1) - Dierenverwaarlozing (1)	3
			Totaal: 156

Tabel 2

Groep	Ieper	Brugge	Dendermonde	Gent	Kortrijk	Oude-naarde	Veurne	Totaal
0	2	2	1	0	0	2	1	8
1	9	1	0	1	1	1	0	13
2	11	4	6	1	3	2	2	29
3	4	1	2	0	2	2	2	13
4	1	1	1	0	0	0	1	4
5	0	0	0	1	2	0	0	3
6	4	0	0	0	0	3	0	7
7	1	2	5	0	1	1	0	10
8	7	3	2	1	3	12	0	28
9	2	1	4	2	3	7	0	19
10	0	4	0	0	2	0	0	6
11	6	0	2	0	0	2	1	11
12	0	1	0	0	1	0	0	2
13	1	1	0	0	1	0	0	3

tuur eensgezindheid bestaat over het geslacht van de verdachte en de kans op falen van de bemiddeling. Er werd dan ook van uitgegaan dat deze variabele van nut kon zijn bij het toetsen van het falen van de bemiddeling. *Tabel 3* toont dat in 18,6% van de dossiers de verdachten, van het vrouwelijke geslacht waren, wat neerkomt op 29 verdachten.

Tabel 3

	Frequency	%	Valid %
man	127	81,4	81,4
vrouw	29	18,6	18,6
Total	156	100,0	100,0

De derde variabele en de vierde variabele die werden getoetst, betroffen *afkomst vader* en het *aantal broers of zussen die ouder waren in rij*. Dit eveneens omdat onderzoek leert dat die contextgegevens van belang kunnen zijn bij het verloop van het bemiddelingsproces. Het was echter niet mogelijk om aan de hand van de dossierstudie tot een voldoende gespreid resultaat te komen. Bijgevolg is verder geen rekening gehouden met beide variabelen.

De vijfde variabele, *beroepsactiviteit*, gaf een meer gespreid resultaat. Uit *tabel 4* kunnen we duidelijk opmaken dat het merendeel van de personen die het voorwerp uitmaken van een

Tabel 4

	Frequency	%	Valid %
werkloos	32	20,5	20,5
werkend	97	62,2	62,2
student	21	13,5	13,5
pensioen	2	1,3	1,3
invaliditeit	4	2,6	2,6
Total	156	100,0	100,0

dienstverlening actief zijn op de arbeidsmarkt (62,2%). Deze categorie wordt gevolgd door de werklozen (20,5%) en de studenten (13,5%). Belangrijk te vermelden is dat de variabele beroepsactiviteit betrekking heeft op de arbeidssituatie op het moment dat de feiten werden gepleegd.

De zesde variabele betrof het *gerechtelijke verleden* van de verdachte (zie *tabel 5*). Het bleek echter niet mogelijk om deze variabele in te delen in verfijnde categorieën met een kwalitatieve indeling naar delicttypes. Als gevolg van de lage frequentie van gerechtelijke antecedenen zou dit te kleine waarden in absolute cijfers opleveren; bovendien werd het gerechtelijke verleden niet in alle gevallen toegelicht, waardoor de juiste kwalificatie niet kon worden op-

Tabel 5

	Frequency	%	Valid %
Geen gerechtelijke antecedenen	122	78,2	78,2
Gerechtelijke antecedenen	34	21,8	21,8
Total	156	100,0	100,0
	Frequency	Percent	Valid Percent

getekend. In absolute cijfers had in 34 van de 122 dossiers de verdachte een gerechtelijk verleden. Zowel voorgaande veroordelingen als bemiddelingsprocedures werden in rekening gebracht.

De *familiale situatie* is een volgende variabele (zie *tabel 6*). Dit is te verantwoorden vanuit de vaststelling dat het overgrote deel van de maatschappelijke enquêtes een beschrijving geeft van de

familiale context van de verdachte. Er kon een onderscheid gemaakt worden tussen: alleenstaand, gehuwd, samenwonend, gescheiden, weduwnaar, inwonend bij de ouders.

Tabel 6

	Frequency	%	Valid %
alleenstaand	36	23,1	23,1
gehuwd	24	15,4	15,4
samen-wonend	20	12,8	12,8
gescheiden	10	6,4	6,4
weduwnaar	2	1,3	1,3
inwonend ouders	64	40,4	40,4
Total	156	100,0	100,0

Als achtste variabele werd gekozen voor het aanwezig zijn van een *psychische problematiek* (zie tabel 7), zoals depressie, alcohol- of druggebruik, agressieprobleem Uiteraard was het enkel mogelijk om dit te registreren in de gevallen dat een bestaande problematiek door de verdachte werd benoemd in de sociale enquête. De variabele is interessant omdat verwacht kan worden dat personen met een bestaande en tevens erkende problematiek eerder in een behandeling, begeleiding of therapie stappen dan in een dienstverlening. Bovendien kon deze variabele belangrijk zijn bij het toetsen van een falende bemiddeling. In totaal werd in 22 (14,1%) van de 134 dossiers een persoonlijke problematiek vastgesteld.

Tabel 7

	Frequency	%	Valid %
Geen problematiek	134	85,9	85,9
Problematiek	22	14,1	14,1
Total	156	100,0	100,0

Tabel 8

	Frequency	%	Valid %
lager onderwijs	35	22,4	24,6
beroeps-opleiding	37	23,7	26,1
technisch onderwijs	30	19,2	21,1
ASO	21	13,5	14,8
HOKT	13	8,3	9,2
HOLT	6	3,8	4,2
Total	142	91,0	100,0
Missing	14	9,0	
Total	156	100,0	

De negende en vaak aangehaalde variabele in maatschappelijke enquêtes is het *opleidingsniveau* van de verdachte (zie tabel 8). Omdat dit eventueel nuttig kon zijn voor de toetsing, werd besloten om de scholingsgraad op te delen in zes categorieën. Dit geeft volgende verdeling:

Als tiende variabele werd gekozen voor het *aantal uren dienstverlening* dat aan de verdachte werd opgelegd binnen het kader van een bemiddeling in strafzaken (zie tabel 9). Dit zal ons verder de mogelijkheid bieden om te toetsen of er een verband bestaat tussen delicttype en aantal opgelegde uren dienstverlening, en tussen gerechtelijk arrondissement en aantal opgelegde uren, e.a. In de onderstaande tabel is een overzicht gegeven van het aantal uren dienstverlening die werden opgelegd in de 156 dossiers. Het valt op dat de meerderheid van de verdachten (46,2%) een dienstverlening van twintig uren opgelegd krijgt. Dit wordt gevolgd door een dienstverlening van dertig en veertig uren, die respectievelijk in 17,9% en 11,5% van het aantal dossier worden opgelegd.

Tabel 9

Opgelegde uren	Frequency	%
8	3	1,9
10	6	3,8
12	2	1,3
15	3	1,9
16	1	,6
20	72	46,2
21	1	,6
24	8	5,1
25	3	1,9
30	28	17,9
40	18	11,5
45	3	1,9
50	5	3,2
80	1	0,6
Total	154	98,7
99	2	1,3
	156	100,0

De elfde variabele is de *datum van proces-verbaal*. Indien er meerdere processen-verbaal in het dossier werden opgenomen, werd enkel de meest recente datum in rekening gebracht. Dit laat ons toe om de tijd – berekend op basis van het aantal maanden volgend op de maand van het proces-verbaal en de maand waarin de persoon op zitting verscheen (T-verschijning) – te berekenen.

Volgende tabellen (zie tabel 10 en 11)geven een overzicht van het aantal processen-verbaal dat in de respectievelijke jaren werd vastgesteld en de tijd uitgedrukt in maanden tussen de vaststelling en de verschijning van de verdachte op

zitting. Opmerkelijk is dat 75,6% van de dossiers binnen 12 maanden na vaststelling van het proces-verbaal op zitting verschijnt.

Tabel 10

	Frequency	%
1997	2	1,3
1998	4	2,6
1999	40	25,6
2000	67	42,9
2001	37	23,7
2002	6	3,8
Total	156	100,0

Tabel 11

T-verschijning	Frequency	%
2	3	1,9
3	8	5,1
4	11	7,1
5	13	8,3
6	15	9,6
7	9	5,8
8	15	9,6
9	12	7,7
10	15	9,6
11	10	6,4
12	7	4,5
13	8	5,1
14	6	3,8
15	4	2,6
16	2	1,3
17	2	1,3
19	2	1,3
20	1	,6
21	1	,6
23	1	,6
24	2	1,3
25	1	,6
27	1	,6
28	1	,6
29	1	,6
30	2	1,3
33	1	,6
43	2	1,3
Total	156	100,0

Tabel 12

	Frequency	%
Geslaagd	146	93,6
Mislukt	10	6,4
Total	156	100,0

De dertiende variabele is het al of niet *falen* van de dienstverlening (zie *tabel 12*). Slechts 10 van de 156 dossiers bemiddeling in strafzaken waarin een dienstverlening werd opgelegd, loopt uit op een falen. Slechts in één geval was dit als gevolg van de niet-uitbetaling van de schadever-

goeding, in de andere gevallen verscheen de verdachte niet op de dienstverlening of werd de dienstverlening niet volledig uitgevoerd.

De voorlaatste variabele is de *leeftijd* van de verdachte (zie *tabel 13*). Deze variabele werd berekend op basis van het verschil tussen het jaartal waarin het proces-verbaal werd opgesteld en het geboortjaar van de verdachte.

De laatste en tevens cruciale variabele is het gerechtelijke arrondissement zelf. *Tabel 14* geeft een overzicht van de gerechtelijke arrondissementen met het aantal dossiers bemiddeling in strafzaken die in 2000, 2001 en 2002 op zitting kwamen. In absolute cijfers blijkt het gerechtelijke arrondissement Ieper meer gebruik te maken van dienstverlening in vergelijking met de andere arrondissementen: 30,8% van de dossiers komt uit Ieper. Op de tweede plaats komt Oudenaarde met 32 dossiers of 20,5% van het totaal. We zullen verder nagaan of er ook kwalitatieve verschillen kunnen worden opgemerkt tussen selectie van de dossiers in relatie met voor- noemde variabelen.

Tabel 14

	Frequency	%
Ieper	48	30,8
Brugge	21	13,5
Dendermonde	23	14,7
Gent	6	3,8
Kortrijk	19	12,2
Oudenaarde	32	20,5
Veurne	7	4,5
Total	156	100,0

4. *Vergelijking van dienstverlening binnen ressort Hof van Beroep Gent: kruistabellen (beschrijvend)*

Aan de hand van voorgaande variabelen bleek het mogelijk om de dienstverlening binnen de bemiddeling in strafzaken aan enkele verken- nende, bivariate kwantitatieve toetsen te onder- werpen. De methode die daarvoor gehanteerd wordt, is de procentuele vergelijking aan de hand van eenvoudige kruistabellen, waarbij celfrequenties tussen categorieën van twee veranderlijken worden bestudeerd. Hoewel verken- nend van aard wordt een chi-kwadraattoets ge- hanteerd, die ons in staat stelt na te gaan of de verdeling zoals geobserveerd al dan niet signifi- cant verschilt van de verdeling zoals verwacht, indien geen statistische relatie bestaat tussen de veranderlijken. We merken weliswaar op dat significantietoetsen vooral gebruikt worden wanneer informatie verkregen uit steekproeven wordt bestudeerd met het oog op het maken van

Tabel 13

Leeftijd	Ieper	Brugge	Dendermonde	Gent	Kortrijk	Oudenaarde	Veurne	Totaal
18	2	1	0	0	3	3	1	10
19	7	4	2	0	2	7	1	23
20	5	1	2	1	1	2	0	12
21	1	2	1	0	2	2	1	9
22	5	0	3	0	0	3	0	11
23	3	1	2	0	1	2	0	9
24	2	1	2	1	0	0	0	6
25	1	1	3	0	0	0	0	5
26	0	2	0	0	3	1	1	7
27	2	0	2	0	0	1	1	6
28	0	0	1	0	1	0	0	2
29	3	0	1	1	0	1	0	6
30	1	0	0	0	0	0	0	1
31	0	0	0	1	1	1	0	3
32	1	1	0	0	0	0	0	2
33	3	1	0	0	0	0	0	4
34	2	1	2	0	0	0	0	5
35	0	1	0	0	0	1	1	3
36	0	0	0	1	1	0	0	2
37	1	0	1	0	1	1	0	4
38	0	0	0	0	1	0	0	1
39	1	1	0	0	0	1	0	3
40	2	1	0	0	1	0	0	4
41	0	0	0	0	0	1	0	1
42	0	0	0	0	0	3	1	4
43	0	0	0	0	0	0	0	0
44	0	0	0	0	0	0	0	0
45	1	0	0	1	0	1	0	3
46	0	0	0	0	0	0	0	0
47	1	0	0	0	0	0	0	1
48	2	0	0	0	0	0	0	2
49	2	0	0	0	0	0	0	2
50	0	0	0	0	0	0	0	0
51	0	0	0	0	0	0	0	0
52	0	0	0	0	1	1	0	2
53	0	0	0	0	0	0	0	0
54	0	1	0	0	0	0	0	1
55	0	0	0	0	0	0	0	0
56	0	0	0	0	0	0	0	0
57	0	0	1	0	0	0	0	1
58	0	0	0	0	0	0	0	0
59	0	0	0	0	0	0	0	0
60	0	0	0	0	0	0	0	0
68	0	1	0	0	0	0	0	1

veralgemeningen naar een populatie toe. In ons geval beschikken we eigenlijk over een onderzoekspopulatie. Dit roept de vraag op of het gebruik van de chi-kwadraattoets nodig is. Wij opteren voor een presentatie van deze toets om twee redenen. Vooreerst ziet de inferentiële toets meer dan wat het blote oog alleen kan zien. Ten tweede, maar dit is een loutere filosofische discussie, kunnen we onze onderzoekspopulatie zien als een hypothetische steekproef over tijd en ruimte.

Een eerste vergelijking betrof **de aard van het delict in relatie met de gerechtelijke arrondissementen**. Uit de statistische toets blijkt alvast dat er *geen significante verschillen* kunnen vastgesteld worden tussen de delicttypes en de verschillende gerechtelijke arrondissementen. Concreet betekent dit dat elk misdrijftype evenveel kans heeft om in de verschillende gerechtelijke arrondissementen in aanmerking te komen voor een dienstverlening binnen bemiddeling in strafzaken.

Een meer verfijnde analyse laat toe om voor elk misdrijftype het 'zwaartepunt'² binnen de gerechtelijke arrondissementen te bepalen.

Uit *tabel 15* kan worden opgemaakt dat voor het delicttype '*vernietiging van goederen*' het zwaartepunt ligt bij het arrondissement Veurne. Voor het delicttype '*oplichting*' blijkt dat het zwaartepunt bij de arrondissementen Ieper en Gent ligt. Hier moeten we echter wel opmerken dat dit voor het arrondissement Gent slechts één dossier betreft. Voor '*opzettelijke slagen en verwonding*' blijkt de klemtoon verdeeld te zijn over de gerechtelijke arrondissementen Ieper, Dendermonde en Veurne. Voor '*brandstichting*' blijkt dat het zwaartepunt bij het gerechtelijke arrondissement Veurne ligt. Deze vaststelling moet echter met de nodige voorzichtigheid gelezen worden: slechts in 4 van de 156 dossiers werd het delict brandstichting in aanmerking genomen. Voor de misdrijftypes '*zedenschennis*' en '*bromfietsdiefstallen*' bleken geen opmerkelijke verschillen voor te komen. Voor '*loondiefstal*' bleek het zwaartepunt bij het gerechtelijke arrondissement Dendermonde te liggen, voor gewone '*diefstal*' en '*diefstal met verzwarende omstandigheden*' bleek het zwaartepunt telkens bij het arrondissement Oudenaarde te liggen. De delicttypes winkeldiefstal, misdrijf tegen personen, inbreuken op de drugwetgeving en tot slot de restcategorie bleken geen afgetekend beeld op te leveren.

Ten tweede werd getoetst of er significante verschillen bestaan tussen de aangebrachte variabele **psychische problematiek en de gerechtelijke arrondissementen**. Dit gaf eveneens geen afgetekend verschil. In *tabel 16* wordt een overzicht geboden van de verdeling van deze variabele.

In tegenstelling tot de voorgaande variabele kunnen we vaststellen dat bij de variabele **gerechtelijke antecedenten** het zwaartepunt significant verdeeld is over de gerechtelijke arrondissementen.

Tabel 17 maakt duidelijk dat voor het *afwezig zijn* van gerechtelijke antecedenten het zwaartepunt bij de gerechtelijke arrondissementen Gent en Ieper ligt. Voor het *aanwezig zijn* van gerechtelijke antecedenten blijkt het zwaartepunt bij het gerechtelijke arrondissement Dendermonde te liggen.

Tabel 16

	Stoornis		Total
	neen	ja	
Ieper	44	4	48
	91,7%	8,3%	100,0%
Brugge	16	5	21
	76,2%	23,8%	100,0%
Dendermonde	23		23
	100,0%		100,0%
Gent	3	3	6
	50,0%	50,0%	100,0%
Kortrijk	16	3	19
	84,2%	15,8%	100,0%
Oudenaarde	25	7	32
	78,1%	21,9%	100,0%
Veurne	7		7
	100,0%		100,0%
	134	22	156
totaal	85,9%	14,1%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	15,901	6	,014

Tabel 17

	Gerechtelijk verleden		Total
	neen	ja	
Ieper	44	4	48
	91,7%	8,3%	100,0%
Brugge	16	5	21
	76,2%	23,8%	100,0%
Dendermonde	11	12	23
	47,8%	52,2%	100,0%
Gent	5	1	6
	83,3%	16,7%	100,0%
Kortrijk	15	4	19
	78,9%	21,1%	100,0%
Oudenaarde	24	8	32
	75,0%	25,0%	100,0%
Veurne	7		7
	100,0%		100,0%
	122	34	156
totaal	78,2%	21,8%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	19,849	6	,003

2. Hiermee wordt bedoeld dat aan de hand van een kruistabel nagegaan kan worden of voor elk van de delicttypes het zwaartepunt binnen één van de gerechtelijke arrondissementen gesitueerd kan worden.

Tabel 15

	Ieper		Brugge		Dendermonde		Gent		Kortrijk		Oude-naarde		Veurne		Totaal	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Vernieling gdn	2	4,2	2	9,5	1	4,3					2	6,3	1	14,3	8	5,1
Oplichting	9	18,8	1	4,8			1	16,7	1	5,3	1	3,1			13	8,3
Opzslagen	11	22,9	4	19,0	6	26,1	1	16,7	3	15,8	2	6,3	2	28,6	29	18,6
Valsheid geschr	4	8,3	1	4,8	2	8,7			2	10,5	2	6,3	2	28,6	13	8,3
Brandstichting	1	2,1	1	4,8	1	4,3							1	14,3	4	2,6
Zeden-schen-nis							1	16,7	2	10,5					3	1,9
(Brom) fietsdf	4	8,3									3	9,4			7	4,5
Loonbedien-de ndf	1	2,1	2	9,5	5	21,7			1	5,3	1	3,1			10	6,4
Diefstal	7	14,6	3	14,3	2	8,7	1	16,7	3	15,8	12	37,5			28	17,9
Diefstal verzw omst	2	4,2	1	4,8	4	17,4	2	33,3	3	15,8	7	21,9			19	12,2
Winkeldf			4	19,0					2	10,5					6	3,8
Misdrijven persoon	6	12,5			2	8,7					2	6,3	1	14,3	11	7,1
Inbreuk drug-wetg			1	4,8					1	5,3					2	1,3
Restcat	1	2,1	1	4,8					1	5,3					3	1,9
Totaal	48	100	21	100	23	100	6	100	19	100	32	100	7	100	156	100

Verder leek het interessant om na te gaan of er significante verschillen voorkomen in het **falen van de dienstverlening over de verschillende gerechtelijke arrondissementen**. Uit de statistische toetsing blijkt alvast dat dit allerminst het geval is. Uit *tabel 18* blijkt duidelijk dat er geen opmerkelijke verschillen vastgesteld kunnen worden over het voorkomen van mislukte dienstverleningen en de gerechtelijke arrondissementen.

Tabel 18

	falen		Total
	neen	ja	
Ieper	48		48
	100,0%		100,0%
Brugge	19	2	21
	90,5%	9,5%	100,0%
Dendermonde	21	2	23
	91,3%	8,7%	100,0%
Gent	6		6
	100,0%		100,0%
Kortrijk	18	1	19
	94,7%	5,3%	100,0%
Oude-naarde	28	4	32
	87,5%	12,5%	100,0%
Veerne	6	1	7
	85,7%	14,3%	100,0%
	146	10	156
	93,6%	6,4%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	6,982	6	,323

Vervolgens werd getracht na te gaan of het al dan niet falen van een dienstverlening verklaard kan worden aan de hand van de door ons geselecteerde variabelen. Om dit te achterhalen, werden de variabelen geslacht, aantal uren dienstverlening dat wordt opgelegd, leeftijd en tot slot de tijd tussen het vaststellen van het proces-verbaal en de verschijning op de zitting bekeken. Geen van die variabelen liet echter een significant verschil zien inzake falen van de dienstverlening.

Tabel 19 geeft de verdeling weer tussen het geslacht van de verdachte en de geslaagde en mislukte dienstverleningen. Het slagingspercentage is 95,3% voor de mannelijke verdachten, tegenover 86,2% voor de vrouwelijke verdachten. Het mislukkingpercentage is 4,7% voor de mannelijke verdachten, tegenover 13,8% voor de vrouwelijke verdachten. Het verschil tussen man en vrouw is niet significant.

Tabel 19

	falen	neen	ja
geslacht			
man		121	6
		95,3%	4,7%
vrouw		25	4
		86,2%	13,8%
Total		146	10
		93,6%	6,4%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	3,236	1	,072

Vervolgens werd nagegaan in welke mate de duur van de opgelegde dienstverlening verschilde tussen de groep waarbinnen een falen van de dienstverlening werd vastgesteld en de groep die niet faalde (zie *tabel 20*). Als hypothese werd gesteld dat de duur van de dienstverlening een invloed zou kunnen hebben op het falen van de dienstverlening, bijvoorbeeld door een dalende motivatie. De methode die daarvoor werd gehanteerd, is de eenvoudige bivariate vergelijking van gemiddelden, ook wel bekend onder de benaming klassieke T-test, waarbij het gemiddelde aantal uren wordt vergeleken voor de verschillende categorieën van een factor, met name het al of niet falen van de dienstverlening. We deden hetzelfde voor de variabele leeftijd en ook daar werd geen effect gevonden. Het gemiddelde aantal opgelegde uren dienstverlening bedraagt 25,19 bij een geslaagde dienstverlening, tegenover 29,40 uren bij een dienstverlening die mislukt. De gemiddelde leeftijd van de verdachte bij een dienstverlening met positieve afloop bedraagt 27,43, tegenover 32,90 bij een dienstverlening met een negatieve afloop.

Tabel 20

falen		aantal uur dienstverlening	leeftijd
neen	Mean	25,19	27,43
	N	144	146
ja	Mean	29,40	32,90
	N	10	10
Total	Mean	25,47	27,78
	N	154	156
	Std. Deviation	10,487	9,829

Na een eenvoudige bivariate toets werd een variantieanalyse uitgevoerd, waarbij de effecten van beide variabelen simultaan werden geschat (multivariate anova). Er werden geen significante netto-effecten gevonden.

Tabel 21

Tot slot werd nog nagegaan of de tijd tussen het vaststellen van het proces-verbaal en het verschijnen van de verdachte op zitting een verklarende factor kan zijn voor het falen van de dienstverlening. De gehanteerde techniek is opnieuw de vergelijking van gemiddelde scores.

			Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
aantal uur dienstverlening * falen	Between Groups	(Combined)	165,382	1	165,382	1,509	,221
	Within Groups		16660,956	152	109,612		
	Total		16826,338	153			
leeftijd * falen	Between Groups	(Combined)	279,875	1	279,875	2,933	,089
	Within Groups		14694,715	154	95,420		
	Total		14974,590	155			

Uit tabel 22 blijkt dat de gemiddelde tijd uitgedrukt in maanden gelijk is aan 10,27 maanden bij een dienstverlening met een positieve afloop, tegenover 11,70 maanden bij een dossier waar de verdachte de dienstverlening niet met succes vervulde. Een statistische toetsing (zie tabel 23) toont echter aan dat deze variabele geen significante verklaring oplevert voor het falen van de dienstverlening.

Met betrekking tot de variabele **tijd tussen het vaststellen van het proces-verbaal en de verschijning van de verdachte op zitting** bleek na statistische

toetsing een significant verschil te bestaan tussen de gerechtelijke arrondissementen (zie tabel 24). Zo blijkt dat deze periode het kortst is in het gerechtelijke arrondissement leper (gemiddeld 6,69 maanden) en het langst in het gerechtelijke arrondissement Kortrijk (gemiddeld 19,68 maanden).

De significantietoets wordt tabel 25 weergegeven. Om een verklaring te vinden voor het verschil in tijdsduur voor het afronden van de voorbereidende fase werd een toetsing gedaan.

Er werd daarbij rekening gehouden met enerzijds het gerechtelijke arrondissement en anderzijds met

Tabel 25

			Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
t_voorst_zitting * Ger. Arr.	Between Groups	(Combined)	2503,378	6	417,230	11,729	,000
	Within Groups		5300,519	149	35,574		
	Total		7803,897	155			

de aard van het delict. Uit deze analyse blijkt dat het gerechtelijke arrondissement en de aard van het delict onafhankelijk van elkaar bepalend zijn voor de duur van de voorbereidende fase, maar

Tabel 22

	T_voorst_zitting		
	Mean	N	Std. Deviation
falen			
neen	10,27	146	6,994
ja	11,70	10	8,769
Total	10,36	156	7,096

Tabel 23

			Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
t_voorst_zitting * falen	Between Groups	(Combined)	19,215	1	19,215	,380	,538
	Within Groups		7784,682	154	50,550		
	Total		7803,897	155			

Tabel 24

Ger. Arr.	Mean	N
leper	6,69	48
Brugge	10,76	21
Dendermonde	12,30	23
Gent	8,83	6
Kortrijk	19,68	19
Oudenaarde	8,69	32
Veurne	11,57	7
Total	10,36	156

dat deze beide variabelen elkaar ook nog versterken. Er is immers een interactie-effect te zien. Dit betekent dat de effecten van het delict-

type ook nog eens verschillen volgens arrondissement. hoofdzaak om ernstige misdrijven, in casu diefstal, diefstal met verzwarende omstandigheden en opzettelijke slagen en verwonding gaat. Dit neemt echter niet weg dat ook minder ernstige misdrijven in de dossiers werden opgenomen, zoals poging tot fietsdiefstal.

Tabel 26: Multivariaat, twee covariaten

Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	5645,311	58	97,333	4,374	,000
Intercept	9311,538	1	9311,538	418,431	,000
DELICT	1176,072	13	90,467	4,065	,000
ARROND	1653,433	6	275,572	12,383	,000
DELICT * ARROND	1363,929	39	34,973	1,572	,039
Error	2158,586	97	22,253		
Total	24544,000	156			
Corrected Total	7803,897	155			

a R Squared = ,723 (Adjusted R Squared = ,558)

Hierdoor kunnen we alvast uitsluiten dat bijvoorbeeld Kortrijk een langere voorbereidende fase kent omwille van specifieke eigenschappen van delicttypes die frequenter zouden voorkomen dan in de andere gerechtelijke arrondissementen.

Een tweede significant verschil tussen de verschillende gerechtelijke arrondissementen blijkt te bestaan in het opgelegde aantal uren dienstverlening (zie tabel 27). Zo blijkt het aantal uren dienstverlening het laagst te liggen in Ieper (gemiddeld 20,30 uur) en het hoogst in Kortrijk (31,11 uur) en Oudenaarde (30,94 uur). Tussen die uitersten liggen de arrondissementen Brugge (21,62 uur), Dendermonde (25,87 uur), Veurne (26,86 uur) en Gent (28,33 uur).

Het aantal opgelegde uren verschilt naar delicttype en naar arrondissement, maar geen interactie werd gevonden tussen beide variabelen. Dit betekent dat, onafhankelijk van het delicttype, er een verschil bestaat tussen arrondissementen en vice versa. Het effect van het delicttype is hetzelfde in de verschillende arrondissementen.

5. Conclusie

In tegenstelling tot wat aanvankelijk verwacht werd, blijkt uit deze kwantitatieve analyse dat er geen verschil is tussen de gerechtelijke arrondissementen in de selectie van delicttypes voor de dienstverlening. Elk arrondissement kent wel een eigen zwaartepunt van delicttypes die in aanmerking komen voor de dienstverlening. Analyse van de feiten toont aan dat het in

dat het gerechtelijke arrondissement zelf een invloed heeft op de duur van de voorbereidende fase. Een verklaring voor de invloed van de factor gerechtelijk arrondissement kon op basis van de geselecteerde variabelen niet gevonden worden.

Een tweede significant verschil tussen de bestudeerde gerechtelijke arrondissementen is het aantal opgelegde uren dienstverlening als reactie op de gepleegde feiten. Uit onze statisti-

Tabel 27

	Aantal uren dienstverlening	
Ger. Arr.	Mean	N
Ieper	20,30	46
Brugge	21,62	21
Dendermonde	25,87	23
Gent	28,33	6
Kortrijk	31,11	19
Oudenaarde	30,94	32
Veurne	26,86	7
Total	25,47	154

Tabel 28

Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	8664,028	58	149,380	1,739	,008
Intercept	48400,432	1	48400,432	563,326	,000
DELICT	2183,582	13	167,968	1,955	,033
ARROND	2189,804	6	364,967	4,248	,001
DELICT * ARROND	3225,432	39	82,703	,963	,541
Error	8162,310	95	85,919		
Total	116710,000	154			
Corrected Total	16826,338	153			
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.

sche toetsing blijkt dat er, onafhankelijk van het delicttype, een verschil bestaat tussen de gerechtelijke arrondissementen. Naast de aard van het misdrijf blijkt bovendien het gerechtelijke arrondissement op zich een belangrijke factor te zijn voor meer of minder uren dienstverlening. Die vaststelling zet aan tot nadenken over het punitieve aspect dat verbonden is aan de bemiddeling in strafzaken. Hoewel dit geen uitgangspunt is van de bemiddeling, lijkt het aspect 'bestrafen' er toch mee verbonden te zijn.

Een constante die we konden opmerken, is dat de dienstverlening weggelegd blijkt te zijn voor verdachten bij wie geen problematische situatie bestaat en die bijgevolg geen nood hebben aan opleiding, behandeling of begeleiding. Dit verklaart de gelijke verdeling tussen de gerechtelijke arrondissementen van dossiers waarin de verdachte een of andere psychische problematiek kent. In sommige dossiers was echter wel een opleiding of begeleiding gewenst, maar kon deze niet doorgaan om praktische redenen – te lange instaptijd, geen plaatsen beschikbaar – of als gevolg van het feit dat de verdachte niet de mogelijkheid had om zich op de voorziene tijdstippen vrij te maken (steeds in relatie met werk). Bovendien wordt de dienstverlening vaak toegepast om een spiraal van mislukkingen en een laag zelfbeeld bij de verdachte te doorprikken. Door middel van de dienstverlening en de positieve afloop tracht men het zelfbeeld en de motivatie van de verdachte te verhogen. Er is dus zonder meer een duidelijk educatief aspect verbonden aan de dienstverlening. Dit gaat echter niet voor alle dossiers op. Spijtig genoeg kon niet worden uitgemaakt in welke mate het retributieve, dan wel het educatieve aan bod kwam naast het proces van bemiddelen. Hoewel dit niet steeds expliciet vermeld wordt in de enquêtes, kunnen er voorbeelden worden aangehaald van dienstverlening die voortkomt uit de bemiddelingsfase tussen verdachte en slachtoffer, en op vraag van het slachtoffer.

Arne DORMAELS en
Lieven PAUWELS

Strafuitvoering en justitiële hulpverlening

De voorwaardelijke invrijheidstelling, een werkvorm tussen recht en hulpverlening. Explicitering van de visie van de commissie voor de voorwaardelijke invrijheidstelling in Antwerpen over de relatie tussen recht en hulpverlening

1. Inleiding

Op 31 maart 2003 heeft de commissie voor de voorwaardelijke invrijheidstelling in Antwerpen een denkgroep in het leven geroepen onder de werktitel 'Denkgroep Samenwerking Commissie V.I. Antwerpen/externe begeleiders'.

Laten we vooreerst duidelijk stellen dat hier de externe begeleiders en behandelaars in het kader van daderhulp bedoeld worden.

De tekst van de oproep tot deze denkgroep vermeldt het volgende: *"Het afgelopen jaar heeft de commissie V.I. te Antwerpen een reeks bezoeken afgelegd aan verschillende externe begeleidingsinstanties, gaande van residentiële psychiatrie tot ambulante hulpverlenende initiatieven.*

In de bespreking met deze externe partners kwamen heel dikwijls dezelfde thema's terug: in welke mate en wanneer intervenueert de commissie in de loop van de begeleiding/behandeling; welke communicatiekanalen worden/moeten worden gebruikt; wat en hoe moet, kan en mag gerapporteerd worden in het kader van de problematiek rond vertrouwelijkheid/beroepsgeheim.

De commissie heeft in verband met die onderwerpen een aantal basishoudingen ontwikkeld die balanceren tussen enkele vaste bouw-elementen en enkele variabele gegevens. Wij vinden dat deze basishoudingen thans te weinig geëxpliciteerd zijn en dat ze bovendien zeker vatbaar zijn voor verdere evolutie.

Om tot een beter product te komen plant te commissie een aantal bijeenkomsten met relevante personen. Dit tekstje is een oproep tot deelname.

Doelstelling van de denkgroep

We willen komen tot een explicitering van de visie van de commissie V.I. te Antwerpen op de verhouding tussen recht en hulpverlening binnen het kader van het werk van de commissie.

Deze visie moet:

- theoretisch gefundeerd zijn;